

קובץ
הערות וביאורים
בלקו"ש, בשיחות, בנגלה ובחסידות

בשלח
גליון כא (שעח)

יוצא לאור ע"י

תלמידי בית המדרש דמוסד חינוך אהלי תורה

417 טראַי עוועניו • ברוקלין, ניו יאָרק

שנת חמשת אלפים שבע מאות ארבעים ושבע לבריאה

ב"ה, עש"ק בשלח, ט"ו בשבט, ה' תהא זו שנת משיח.

תוכן הענינים

לקוטי שיחות

לדעת בן תימא האם החגיגה באה משום שיהא פסח נאכל על
השובע.....ג
המקור לומר דמצוות הסיבה היא גם תנאי בגוף המצווה.....ד
מצוות ד' כוסות אם הם מעשה דחירות.....ה
מצוות צלי בק"פ.....ו

שיחות

השלמה עם עמלק.....ו
בענין הנ"ל.....ט
חלוב הצלה בפיקו"נ המוטל (גם) על כה"ג.....י

רמב"ם

הלכות מאכלות אסורות פ"ב הכ"ג.....לב
הלכות ק"ש פ"א ה"ט (גליון).....טו
הלכות מאכלות אסורות פ"ח ה"ו.....טז

חסידות

הערה בסה"מ תרמ"ו-נו"ן.....חא
הערה בסה"מ תרנ"ה-ו.....חב

פשוטו של מקרא

לג, לט בפסוק.....לט
יד, לט רש"י ד"ה וילך מאחריהם.....כ
יד, כא רש"י ד"ה ברוח קדים עזה.....כ
ט"ו, רש"י ד"ה כמו אבן.....כא

טו, ליט רש"י ד"ה כל בא סוס פרעה.....כא
טו, כ רש"י ד"ה ותקח מרים הנביאה.....כב
טו, כו רש"י ד"ה אם שממוע תשמע.....כג
טו, כז רש"י ד"ה לא אשים עליך.....כג
טו, כז רש"י ד"ה ושבעים תמרים.....כד
רשימת ביאורי כ"ק אדמו"ר שליט"א בפירש"י דפ' יתרו.....כה

ש ו נ ו ת

עד מתי.....כז
בית חב"ד.....כז
הערות בלוח היום ליום.....כח

ל ק ו ט י ש י ח ו ת

א. בלקו"ש פ' בא (בסעי' ב') כתב דלכאורה יש לבאר פלוגתת רבנן ובן תימצא אם חגיגת ל"ד איתקש לק"פ לגמרי או לא, דפליגי בהא דאמרינן דחגיגה באה עם הפסח כדי שיהא הפסח נאכל על השובע, אם הפי' דכל הבאתו של החגיגה היא מחמת הפסח, ולכן צ"ל דאיתקש לפסח בכל הפרטים, וזהו דעת בן תימא, אבל רבנן סב"ל דהטעם דכדי שהיא פסח נאכל על השובע, הוא רק טעם על הקדמת אכילת הפסח להחגיגה, אבל לא על עצם הקרבת החגיגה, ולכן נמצא דיש בהחגיגה ב' דינים, גוף הקרבן יש עליו שם חגיגה ודיני חגיגה, ורק בהאכילה שלו לפני הק"פ יש בו דיני ק"פ ולכן דינו בצלי עי"ש.

ושמעתי מקשים דמנלן בכלל לומר דלכך תימא טעם הבאת החגיגה הוא בשביל שיהא ק"פ נאכל על השובע, הלא לכן תימא הוה הבאת החגיגה חובה כיון שהוא יליף חגיגת ל"ד מקרא, וכמ"ש בהדיא בתוס' פסחים ע, א בד"ה לאו דלכך תימא דחגיגת ל"ד יליף מקראי ה"ז דאורייתא והוה חובה ולכך דוחה שבת עי"ש, וא"כ איך אפשר לומר בכלל דלכך תימא קשור הבאת הקרבן משום שיהא הפסח נאכל על השובע, דזהו דוקא כשהוא במועט וכו'?

אבל עי' בהערה 19 שמובא שם דהכס"מ והחל"מ בהל' חגיגה פ"ב ה"י כתבו בהדיא לשיטת הרמב"ם דגם לכן תימא אף שהוא מן התורה מ"מ אין זה חובה אלא רשות עי"ש, ובאמת הרמב"ם גופא סב"ל לפי רבנן שהוא מדאורייתא, ולכן הביא בפ"י דהל' ק"פ קראי על חגיגת ל"ד, וכדהוזכר בהש"ח, ומ"מ סב"ל שהוא רשות, והזכיר בפ"ח הטעם דהחגיגה כדי שיהא הפסח נאכל על השובע, נמצא מבואר בזה בהדיא דהרמב"ם חולק על שיטת התוס' שם דסבירא להו דאם הוא מדאורייתא אז צריך לומר שהוא חובה ודוחה שבת וכו', אלא כדעת התוס' בדף נט, ב, בד"ה בארבעה עשר, וכדעת רש"י בדף ע, ב, (מובא בתוד"ה מאי טעמא) דאפ"ל לכן תימא אינו דוחה את השבת עי"ש, ועי' בס' בין המשפטים חגיגה סי' ל' שהאריך לבאר ג"כ דעת הרמב"ם דמוכרח לומר דסב"ל דלכך תימא אין זה אלא רשות, דאם הי' חובה אז הי' יכול לצאת בה חובת שמחה עי"ש בארוכה. ולפ"ז מסתבר לומר בפשטות, דכשם דלרבנן סב"ל להרמב"ם דאף דהוה דאורייתא ה"ז רשות, ויש טעם בזה

כדי שיהא הפסח נאכל על השובע, אי"כ מסתבר לומר שכן הוא לדעת בן תימא, דמהיכיל תיתי לחלק ולומר שהוא לא סב"ל מטעם זה, וא"כ אי"ש המבואר בהשיחה גם לפי בן תימא דזהו בכדי שיהא הפסח נאכל על השובע, ופליגי רק אם איתקש לפסח לגמרי בכל הפרטים או לא, וכפי שנתבאר בהשיחה, ואכמ"ל.

ולכאורה יש להביא ראי' לזה מהגמ' שם, דמביא המשנה דנאכלת לשני ימים ולילה אחד, ואומר דמתני' דלא כבן תימא, דאי כבן תימא אינה נאכלת אלא ללילה ויום עי"ש, ואי נימא דלדעת בן תימא הפסח הוא חובה ובאה אפילו במרובה, ה"ל יכול לדייק דמתניתין דלא כבן תימא מדלעיל מיני' דתנן שהוא בא בחול ובמועט וכו' דזה אינו כבן תימא, אבל לפי הנ"ל בדעת הרמב"ם דגם לבן תימא כן הוא אי"ש.

*

ב. (ב בסעי' ד' לאחריל שהביא דדעת הרמב"ם דבחילוב הסיבה ישנם ב' פרטים, הסיבה איך שהוא חיוב מצ"ע מצד חירות, ואיך שהוא תנאי ופרט בשאר מצות דליל פסח, מקשה דלכאורה יל"ע מהו ההכרח לחדש שהסיבה הוא גם תנאי ופרט בשאר מצות ליל פסח, ולא לומר שיש חיוב כללי של הסיבה עי"ש.

ולכאורה יל"ע דהלא בלקו"ש חיל"א שם בסעי' ג' הביא ראי' לזה מהגמ' (פסחים קח,א) דהשמש שאכל כזית מצה כשהוא מיסב יצא, מיסב אין לא מיסב לא, דמזה משמע שכשאוכל מצה בלא הסיבה אלא יצא י"ח מצה, וכדפי' הרא"ש שם בסי' כ', עי"ש' הרי ישנו מקור מכאן דהסיבה היא גם תנאי בקיום המצות, וא"כ מהו השאלה כאן בהשיחה דמהו ההכרח לחדש כן?

ואפשר לומר בפשטות, עפ"י המבואר שם בהערה 31, דמה שלא כתב הרמב"ם דין זה שאם לא אכל כזית מצה בהסיבה צריך לחזור ולאכלו, אף שבב"ל שהסיבה היא גם תנאי במצות מצה, י"ל: לא כל התנאים הם לעיכובא, עכ"ל, דלפי זה נמצא דהרמב"ם אינו מפרש כוונת הגמ' דהשמש שאכל בלי הסיבה לא יצא ידי חובת מצה, דלפי' זה ודאי מפורש שה"ז לעיכובא,

ואפשר לומר דמפרש כוונת הגמ' דלא יצא ידי חובת הסיבה, וא"כ נמצא דשוב ליכא מקור לשיטת הרמב"ם דהסיבה היא גם תנאי בקיום המצות, ושפיר מובן השאלה דמהו המקור לדעת הרמב"ם כנ"ל.

*

ג. ג. במ"ש שם וז"ל: ובפרט **סמכות** אלו אין עיקר ענינם "להראות" חירות, כי אף ש"דברים אלו הם זכר לגאולה ולחירות - מ"מ אין גוף מעשה המצוה (בדברים אלו) פעולה המורה על חירות כו"ה הנה מפשטות הלשון משמע דזה קאי גם על שתיית הד' כוסות, דאין בגוף מעשה המצוה פעולה המורה על חירות.

ויש להעיר במה שכתב בחידושי הגר"ז על הרמב"ם בהל' חומ"צ, דבתוס' קז, א בד"ה אם, סב"ל שבד' כוסות צריך שתי' כמלא לוגמיו, דזהו רוב רביעית, ואי"צ לרובו של כוס דוקא, משא"כ הרמב"ם כתב שם (פ"ז ה"ט) דצריך רובו של כוס דוקא, ולא הזכיר כמלא לוגמיו כמ"ש בהל' שבת (פכ"ט ה"ז) כי הרמב"ם סב"ל דיש בהשתי' גופא מעשה דחירות, ולזה בעינן רוב כוס דוקא, וכן כתב הרמב"ם שם: ארבע כוסות האלו צריך למזוג אותן כדי שתהי' שתי' עריבה הכל לפי היין ולפי דעת השוטה, עכ"ל, דנראה מלשוננו זה דהוא דין מסויים בהמצוה של ארבע כוסות במצוות שתייתן שתהי' שתי' עריבה, והוא דין במעשה השתי' שתהי' שתי' עריבה דרך חירות, ולכן כל אחד בדידי' משערינן, והיינו משום דהרמב"ם סב"ל דעצם המצוה דשתיית ד' כוסות הו"ע של חירות, ועפ"ז מובן ג"כ דבהל' ו' הביא הדין דבכל דור ודור צריך להראות ע"ע וכו' ומיד אח"כ ממשיך בהל' ז' דלפיכך צריך הסיבה, ומיד באותה הלכה מביא הדין דצריך לשתות ד' כוסות, והיינו משום דסב"ל דעצם השתי' דד' כוסות שהו"ע דחירות, ומקורו הוא מהגמ' קיז, ב, דגריס כהר"ף: יד' כוסות תיקנו חכמים דרך **חירות** עי"ש בארוכה, ולכאורה מלשון השיחה משמע באופן אחר קצת, דאין זה מעשה של חירות אלא **זכר** לחירות, אבל עי' בהערה 32 ששם בנוגע

לדעת אדה"ז, ומ"מ בנוגע לאכילת מצה בודאי אין בזה מעשה של חירות, ומ"מ תיקנו שם דין הסיבה, כפי שנת' בהשיחה דזהו כבצלי.

*

ד. ד) במה שנתבאר בסעי' ה' בביאור דעת הרמב"ם בצלי, דאינו רק פרט במצוות **אכילת הפסח**, אלא שהוא גם חלק **מעשית הפסח**, עי"ש.

יש להעיר מהא דאיתא בתו"כ פ' ויקרא פ"ח דבן עזאי סב"ל דפסח שעבר זמנו ושלמים הבאים מחמת הפסח דאין נאכלים אלא בלילה, ואין נאכלים אלא צלי, עי"ש. היינו דבן עזאי סב"ל דדיני האכילה של פסח עלה ומש"ה אינו נאכל אלא צלי, והנה פשיטא דלא בעי שיאכלוהו על מצות ומרורים, כיון דלאו זמן אכילת פסח הוא, ואין באכילתו קיום מצות אכילת פסח, ומ"מ סב"ל דבעינן שיאכלנו צלי, ולכאורה מאי שנא דבעי צלי ולא בעי מצות ומרורים, ואפ"ל עפ"י הנ"ל דהדין צלי אינו רק דין **באכילת הפסח** דרק עי"ז מקיימים מצוות אכילה, אלא הוא פרט בגוף הקרבן, דאין עליה שם של **קרבן פסח** אם אינו צלי, ולכן כיון דסב"ל דמותר הפסח דיני קרבן פסח עליו, לכן בעינן גם צלי, משא"כ הדין דעל מצות ומרורים הוא רק דין במצוות האכילה, ולא בגוף הקרבן, ועי' גם בתוספתא דמכות פ"ג דאם בישל הק"פ עובר עליו משום פסול קודש, דחל עליו דין פסולי המוקדשים, ולוקה על אכילתו משום לא תאכל כל תועבה עי"ש, וי"ל עפ"י הנ"ל דהדין צלי אינו רק פרט במצוות **אכילת הקרבן**, אלא דהוא פסלות בגוף הקרבן, ואין בזה אפי' קיום מצוות אכילת קדשים, כיון דהדין צלי הוא חלק ממעשה הקרבן.

*

ה. ה) במה שנתבאר בהתוועדות דש"פ בא אודות מ"ש הרמב"ם בהל' מלכים פ"ו ה"ד דמהני קבלת שלום אפילו בעמלק, וכ"ק אדמו"ר שליט"א קישר זה עם המבואר בסנהדרין צו, ב, מבני בניו של המן למדו תורה וכו' (ויש להוסיף דגם ההינוך במצוה תקכ"ז כתב: "מה שאמרו חז"ל שדין קריאת השלום בכל

מקום, כלומר בין במלחמת מצוה בין במלחמת רשות, ומלחמת מצוה היא כגון ז' עממין ועמלק"), (הנחה בלה"ק סי' כ').

יש להעיר במ"ש בפתח עינים להחיד"א בסנהדרין שם שבתחילה מקשה דהלא מבואר במכילתא סוף פ' בשלח דאין מקבלין גרים מעמלק, ולאידך כתב הרמב"ם בהל' איסו"ב פ"ב הל"ז שכל הגוים כולם כשיתגייירו ויקבלו עליהם כל המצוות שבתורה וכו' הרי הן כישראל לכל דבר, דמשמע דגם עמלק בכלל זה, ומביא גם הרמב"ם הנ"ל דהל' מלכים דמקבלים הז' מצוות ומשלימים, ומבאר דאפשר לומר דהרמב"ם לא חש להמכילתא משום דסבר דהא דאמרו בש"ס מבני בניו של המן למדו תורה וכו' הוא היפוך המכילתא ופסק כגמרין, ונמשך מזה דבמכילתא אמרו דזה שהרג דוד גר העמלקי ה"ז משום שזה שאין מקבלים גרים מעמלק, אבל הרמב"ם בהל' סנהדרין (פ"ח ה"ו) כתב שהי' משום הוראת שעה, משמע לדעת הרמב"ם שבאמת הי' גר, והאריך שם עוד בזה, וכן האריך בספרו עין זוכר מערכת ג' אות א', דהרמב"ם חולק על המכילתא משום דה' דסנהדרין דמבני בניו של המן וכו', וכן כתב גם בס' יד דוד בסנהדרין שם. (ויש להעיר דבצפ"נ פ' בלק (כד, כ) תירץ הקושיא דמבני בניו של המן באופ"א משום דהמן הי' עבד, ובלקו"ש ח"ד ע' 90 בהערה 21 הובא הירושלמי דהמן לא הי' באמת מעמלק). וכ"ז הוא ע"ד שנתבאר בהשיחה.

עוד יש לציין להאבני נזר חאו"ח סי' תק"ח שעמד על הרמב"ם הנ"ל דהל' מלכים, ומקשה דאם בז' אומות מועיל השלמה מ"מ מנלי' להרמב"ם דכן הוא גם בעמלק, כיון דבסוטה מה, ב, יש קרא מיוחד על ז' אומות, ואין לומר דילפינן עמלק מז' אומות דליתא דשאני ז' אומות שהטעם שמחרימים אותם כדי שלא ילמדו לעשות, אבל עמלק שאינו בארץ ישראל וטעם מחייתו משום ויבוא עמלק מנלן דמהני השלמה ותשובה? ומבאר משום דעמלק נענשים בעוון אבותיהם, ולכאורה הלא כתיב ובנים לא יומתו על אבות, אך שגלוי וידוע לפני הקב"ה ששנאתם טמונה בלבם כו' ובאוחזין מעשה אבותיהם בידם כתיב פוקד עון אבות על בנים, אבל אם עשו תשובה וקיבלו שבע מצוות, הא אין אוחזין במעשה אבותיהם בידם, ושוב אין נענשים בעון אבותיהם, ואח"כ הביא מכילתא הנ"ל דאין מקבלין גרים מהם, ומתרץ דשאני בעת כיבוש דאז הוא

נכנע לישראל.

ובשו"ת דובב מישרים ח"ג סי' ס"ו הקשה ג"כ קושיא זו דאיך פסק הרמב"ם דשייך השלמה עם עמלק, הלא מבואר במכילתא דאין מקבלים מהם גרים, ומביא דברי האבני נזר הנ"ל שלמד מהמכילתא דאם אין מקבלים מהם גרים, כ"ש דאין מקבלים מהם גר תושב, אבל הוא סב"ל להיפוך דרק לקבלו שיהא ראוי לכלל ישראל אין מקבלים מהם, אבל להיותו רק גר תושב שפיר מקבלים אותו והאריך שם.

ובס' חידושי הגר"י עה"ת שמואל א' (טו, יח) עמד עמ"ש "וישלח ה' בדרך ויאמר לך והחרמת את **החטאים** את עמלק וגו'" מדקאמר "את **החטאים**, מכאן מקור לשיטת הרמב"ם פ"ו מהל' מלכים ה"ד דעמלק אם קבל ז' מצוות והשלים אין הורגים אותם (ע"ד דאיתא בברכות דף י' חטאים ולא חוטאים).

ויש להוסיף גם במה דאיתא בבמדבר רבה פ' חוקת (פ"ט, ט, כ), עה"פ וישמע הכנעני ישב הנגב, זה עמלק, אם עמלק היל' למה נקרא שמו כנעני, לפי שנאסרו ישראל להלחם בכני עשו שנאמר אל תתגר במלחמה וגו', כשבא עמלק נתגרה בהם פעם ושתיים, א"ל הקב"ה אין זה אסור עליכם כבני עשו, הרי הוא לכם **ככנענים** שנאמר בהם כי החרם תחרימם, לכך נקרא כנעני עי"ש, דמשמע מזה ג"כ דעמלק יש להם דין של כנענים, ולפי"ז י"ל דסב"ל להרמב"ם דכשם דבז' אומות יש דין של קריאה לשלום, כן הוא גם לגבי עמלק, עוד יש להעיר ממ"ש הרמב"ם במו"ב ח"ג פ"ז דמשמע שם דהדין דמחיית עמלק ה"ז רק באלו שאביהם הם מעמלק, אבל לא אם אביהם הוא מאומה אחרת ורק אמם מעמלק עי"ש, ולפי"ז י"ל לגבי הך דמבני בניו של המן למדו תורה וכו' שהם היו בני בניו של המן ע"י אמם.

הרב אברהם יצחק ברוך גערליצקי
- ר"מ בישיבה -

ש י ח ו ת

ו. בהמשך להמבואר בשיחת ש"פ בא ע"ד עמלק, שאם השלימו מקבלים אותם.

הנה אף שמבואר בכ"מ בחסידות שעמלק אין לו בירור ו"איבודו זהו תיקונו" (הוזכר גם בהתזוועדות).

הננו להעיר מאיזהו מקומן בחסידות שמבואר שיש בירור גם בעמלק.

(א) בסוד"ה ראשית גויים עמלק דשנת פר"ת, וז"ל: וזהו ראשית גויים עמלק ואחריתו עדי אובד . . . וכאשר אחישנה ע"י הברורים יכול להיות בירור גם בקליפת עמלק (ובמ"א איתא עדי אובד עד ולא עד בכללם היינו ע"י הברור כנ"ל) . . . וזהו ג"כ שמבני בניו של המן למדו תורה ברבים שהוא ענין שזכו אחישנה וכו' עכ"ל, ועד"ז הוא בסוד"ה הנ"ל לכ"ק אדמו"ר מהור"י"צ דשנת פר"ת.

(ב) בסה"מ תרע"ח ע' שצ"ז וז"ל: עמלק אין לו בירור וכמ"ש ואחריתו עדי אובד ושבירתו זהו תקנתו כו' ומ"מ מבני בניו של המן למדו תורה ברבים כו', ועמ"ש מזה במ"א בד"ה יביאו לבוש מלכות [כנראה הכוונה לד"ה הנ"ל בשער אורה לאדה"א פכ"א]. ויש לומר שזהו אינו בדרך בירור כ"א מה שהרע נהפך לטוב והו"ע ההתנשאות והגסות דקדושה - וכמו כי גאה גאה כו' עכ"ל.

(ג) בסה"מ תרס"ה ע' רי"ז וז"ל: קליפת עמלק אינו מועיל לו שום תיקון ובירור אלא איבוד לבד ואיבודו זהו תיקונו כו' ומשארז"ל דמבני בניו של המן למדו תורה ברבים, דהמן הוא מזרעו של עמלק ונתברר הוא כו', זהו מפני שיש בהתנשאות ג"כ התנשאות שע"פ טו"ד . . . והתנשאות זאת יכולה להתהפך לקדושה עכ"ל.

ז. בשחת כ"ק אדמו"ר שליט"א (מוגה) - ש"פ וארא ר"ח שבט ש.ז. סעי' ח': כשם שהדין דפיקוח נפש כפשוטו (בנוגע לחילי הגוף) הוא בנוגע לכאו"א מישראל ממש, מהגדול שבגדולים עד לקטן שבקטנים, תינוק בן יומו שיצא זה עתה לאויר העולם. ולא עוד, אלא שאפילו כהן גדול, ביוה"כ"פ באמצע עבודת הקטורת בקדש הקדשים, חייב להפסיק וללכת לפקח את הגל כדי להציל תינוק בן יומו! ומזה מובן גם בנוגע לפיקוח נפש ברוחניות, בנוגע לחילי הנשמה.

ו"באר את התורה" ע"י כאו"א מישראל - שכן, לכאו"א מישראל יש ענין מסויים שיכול להשפיע לזולת (כפי שמצינו שגם עני בישראל חייב במצות הצדקה. ומזה מובן גם בנוגע לצדקה רוחנית). ועד"ז בלימוד התורה - שכאשר לומד ויודע ענין א' בתורה, עליו ללמד ענין זה לאחרים, ע"כ.

ובהשמטות לשיחה הנ"ל (הנחה בלה"ק עמ' כ'): "באר גו"ל לכאו"א מישראל - עד כדי כך, שאפי' כה"ג צריך להפסיק באמצע עבודת הקטורת דיוה"כ"פ בקוד"ק כדי להציל יהודי שנמצא בקצוי תבל! ואין לתמוה כיצד יוכל הכה"ג להציל יהודי שנמצא בקצוי תבל - דמכיון שמדובר אודות "כהן גדול" אזי בטלה השאלה והתמיהה שבדבר!

ומזה מובן גם שאין מקום כלל לטענה מה לו, כגדול בישראל, להתעסק עם יהודי שנמצא בפניה נידחת כו' - שהרי, אדרבה, ככל שתגדל מעלתו בלימוד וקיום התורה, דתי יותר, צריך להקפיד ולהזהר יותר בענין דפקו"נ! ע"כ.

והנה כ"ק אדמו"ר שליט"א ביאר את הקשר לכל יהודי אפי' ליהודי שנמצא בקצווי תבל כפשוטו מהדין של פיקו"נ שתינוק שז"ע נולד ישנו חיוב חדש על כל יהודי ויהודי לגביל פיקו"נ שלו, ואפי' כה"ג יוצא מקודה"ק לפקוח הגל וכעין זה בפיקו"נ ברוחניות.

ובהשמטה - דאין לתמוה כיצד יוכל הכה"ג להציל יהודי שנמצא בקצווי תבל - דמכיון שמדובר בכה"ג הרי בטלה השאלה בדבר (לא ביאר מהו הענין בזה).

והנה בענין פיקו"נ בימינו אלה - אודות הקשר והחיוב שישנו על כל אחד ואחד אין צריך ביאור שהרי אם ישנו רופא מומחה שיכול להציל יהודי (ואפי' תינוק בן יומו הנמצא בקצווי תבל. הרי שמחוייב הוא לטוס בשבת למקומו של היהודי להצילו או אפי' להתקשר ולייעץ כיצד ניתן להצילו וכדומה, וזה בנוגע רופא וכו'.

ולכאורה עדי"ז אפשר לומר גם בענין כה"ג או צדיק וכדו' שמצינו לכאו' שישנו קשר לכל יהודי ויהודי אפי' זה הנמצא בקצווי תבל עד שלשם כך מותר אפי' לחלל שבת.

דהנה בשו"ת מהרש"ם (ח"ג סי' רנ"ה) נשאל בדבר שילוח טלגרמה בשבת לצדיק שיעורר רחמים על החולה, שדעתו לאסור, ורק היכי דאיתמחאי אותו צדיק שיפעלו מתפילותיו מצדד להתיר וראה מה שמביא שם במעשה דקהילת זאלטשוב ושלחו עפ"י הדיין שם החולה ושם אימו לגה"ק מהר"ש מבעלזא זיע"א בשבת לבראד וכו'. וראה בזה ביסודי ישורון לה"ר גדלי' פעלדער מערכת הלכות שבת - מערכת פיקוח נפש עמ' 193 ואילך. והביא עוד בסי' הנ"ל משו"ת צ"צ החדשות סי' ל"ח שנשאל אם להקל ולעשות סגולה שיש בה מלאכה גמורה מדאורייתא עבור חולה שיש בו חשש סכנה ומסיק שם להקל היכא שאיש אחד אומר שריפא ושינה ושילש בסגולה הלזו וכן הביא בטעמי המנהגים (ח"ב שבת דף מ"ה) בשם הסיידור לב שמח (מאדמו"ר ר' חנוך העניך מאליק ז"ל) שהתיר לשלוח לצדיק דאתמחאי להתפלל עבור חולה בשבת.

[ואולי ראוי לציין בזה בענין אי הי' מותר לשאול באורים ותומים בשבת - דבר השייך לכה"ג בפשטות, וראה ביסודי ישורון ח"ה עמ' ע"ג].

התמימים: מנחם מענדל פרוס
אליעזר צבי הכהן ווייספיש
- תות"ל 770 -

ר מ ב " ס

ח. ברמב"ם הל' מאכלות אסורות פ"ב הכ"ג. וז"ל: "הרי שהיתה הבריה משרץ העוף ומשרץ המים ומשרץ הארץ כגון שהיו לה כנפים והיא מהלכת על הארץ כשאר שרצים והיתה רבה במים ואכלה. לוקה שלש מלקיות עכ"ל.

והנה מקור דברי הרמב"ם הוא ממס' מכות פרק אלו הן הלוקין (ט"ז ע"ב) - ומס' פסחים דף כ"ד ע"א - אמר אב"י אכל פוטיתא לוקה ארבע נמלה לוקה חמש וכו'. ועי' במ"מ שכתב וז"ל דברי רבינו בזאת הבבא . . . וכבר ביאר רבינו שטתו זאת בסהמ"צ במצוה קע"ט בארוכה ופי' הוא היפך מפיל' הגאונים ז"ל שהם סוברים שגם אם באו שני לאווין בדבר א'. לוקין עליהם שנים ורבינו ז"ל אינו סבור כן (דהרמב"ם סב"ל דכשיש שני לאווין בדבר א' אין לוקין עליו שנים. היפך משי' הרמב"ן, וכפי שיבואר לקמן באורך - ולפ"ז יוקשה למה גבי פוטיתא לוקה ארבע, וע"ז ממשיך המ"מ) וע"כ אמר שריבוי המלקיות הוא מפני שיש בבריות אלו פעולות ותכונות שונות ונכללות באחד מהן מינין חלוקין. לפיכך לוקה עליהן על כל הלאווין האלו עכ"ל.

ועי' בסהמ"צ להרמב"ם שרש ט', ומצוה קע"ט. דשיטתו דכל היכא דאמרינן בגמ' דעובר על ב' לאווין, (או עשה). אינו ראוי לחשוב במנין, כל לאו בפנ"ע, דכוונת הגמ' דעובר על הרבה אזהרות אבל הוא שם אחד ואינו ראוי לחשוב כל לאו בפנ"ע. אלא היכא דאמרינן בפירוש דלוקה שנים או ארבע אז הוי שמות מיוחדים בפנ"ע כמו גבי פוטיתא דאמרינן דלוקה ארבע. והוא משום דהוי שמות בפנ"ע דבפוטיתא נכלל איסור שרץ המים ושל שרץ העוף וכדומה. והביאור בדברים הוא דסובר הרמב"ם דהיכא דהמוזהר הוי אחד, אעפ"י שיש בו אזהרות הרבה אינו לוקה משום דזה דין מיוחד במלקות דאינו לוקה על כל אזהרה ואזהרה, רק כשכל אזהרה בא לאסור עוד דבר. היינו דוקא היכא דהשמות הם מיוחדים כגון פוטיתא לשי' הרמב"ם דאסור משום שרץ המים ושרץ העוף.

אבל הרמב"ן משיג עליו שם. דסובר דהיכא דאמרינן בגמ' דעובר בשני לאווין לוקה ג"כ שנים (רק היכא דאיכא צריכותא אז גם הרמב"ם מסכים דאינו לוקה אלא אחת, אבל היכא דליכא צריכותא, והסיבה היחידה שכתבה התורה ב' לאווין היא, רק כדי שיעבור עליו בב' לאווין, אז

אמרינן דכוונת התורה היא, שילקה ב' מלקיות, (ולא כדעת הרמב"ם דכוונת התורה היא רק כדי לחזק האיסור). ואכמל"ב.

והנה הרמב"ן שם הקשה על שי' הרמב"ם (דהיכא דהוה המוזהר אחד אפילו כי איכא תרי לאוויין אינו לוקה שתיים - רק היכא דהוה המוזהר שתיים כגון גבי פוטיתא דאסור מחמת שרץ המים ושרץ העוף וכו'). מהמשך הגמ' שם בפסחים כ"ד. וז"ל "והבשר אשר יגע בכל טמא לא יאכל, אם אינו ענין לגופו דהא נפקא לי' מהקישא דמעשר, תנהו ענין לכל איסורים שבתורה - א"ל רבינא לר"א ואימא לעבור עליו בשני לאוין, לאו מי אמר אביי אכל פוטיתא לוקה ארבע נמלה לוקה חמש. ע"כ. דקשה לשי' הרמב"ם, מסוגיא זו, דאיך מדמה הגמ' איסור אכילת בשר קדשים בטומאה לההיא דאכל פוטיתא לוקה ארבע. דאכילת בשר קדשים בטומאה הוא שם אחד ואזהרות הרבה. דלשי' הרמב"ם לוקה א'. ואכל פוטיתא הוה הרבה שמות נפרדים שרץ המים ושרץ הארץ ועוד שני מיני שרצים. ולוקה ארבע - ועי' שם במגילת אסתר, שפי' דלהרב"ם גבי אכילת בשר קדשים וכו' לוקה אחת אפילו דאיכא ב' לאוויין. - כיון דהוה רק מוזהר אחד שלא לאכול הבשר בטומאה.

ומסוגיא הנ"ל דמדמה להו אהדדי משמע כשי' הרמב"ן דגם גבי שם אחד ושני אזהרות לוקה שתיים. ולפיכך שפיר מדמי בגמ' דילן. אכילת בשר קדשים בטומאה. להסוגיא דאכל פוטיתא. דלוקה ארבע.

והנה בחידושי הגר"ז על הרמב"ם הל' מאכא"ס וכן בחידושיו למס' תמורה בתחילתו. כתב ליישב קושיא זו ואעתיק תוכן דבריו בקיצור. והוא בהקדים מהא דמבואר בזבחים דף ל"ד דאיסורא דוהבשר אשר יגע וגו' הוא דוקא לאחר שקרבו מתיריו פי' דהאיסור דאכילת בשר קדשים בטומאה הרי"ז דוקא לאחר זריקה - אולם נראה דכ"ז אי אזהרת טומאה מקרא דוהבשר דהוה פסוק הנאמר בקרבנות. אבל אי לפינן לאיסורי' ממעשר א"כ אי"ז איסור מסויים בקרבנות. אלא דשם קודש כולל מעשר וגם קדשים באיסורם. ושם קודש שבשניהם גורם להך איסורא ושם אחד להם בזה. וממילא לא הוי שייך בזה הדין דקרבו מתיריו, שהוא ביסוד דינו דין מדיני הקרבנות, וכמו לענין אבילות ערל ואנינות אין חילוק בין קרבו מתיריו ללא קרבו, דעיקר איסורן תלוי בשם קודש לבד

שזה גם לפני זריקה וה"נ באיסור טומאה דכוותי' - אי
זוהו ילפינן לה בק"ו ממעשר הקל. משא"כ אי ילפינן
מהפסוק דוהבשר הנ"ל, דהוה פסוק מסויים גבי קרבנות
ל"יך לומר התנאי דקרבו מתיריו דהוה דין מסויים
בקרבנות.

ולפ"ז דהך איסורא דטומאה דכתיב בקרא דוהבשר
אשר יגע. ואיסורא דטומאה הנלמד בק"ו ממעשר. שני שמות
להו בעיקר אסורין. ויש לכל אחד דינים מיוחדים דזה
איסורו מאיסורים האמורים בקרבנות לפיכך נאמר בו תנאה
דקרבו מתיריו. וזה איסורו תלוי בשם קודש לבד וחד
מילתא הוא עם מע"ש. ולא שיך למימר התנאי דקרבו
מתיריו. כמו גבי ערל ואנינות וכו' דגם בהם לא אמרינן
התנאי דקרבו מתיריו משום שאי"ז דין פרטי בקרבנות רק
דין בכל קודם. וא"כ לפי כל הנ"ל הרי אכילת בשר
קדשים בטומאה דומה להא דפוטיא - דהוי ג"כ ב' שמות
נפרדים. איסורא דטומאה דקרבנות ואיסור טומאה דקדש
הנלמד ממעשר - וג"כ אליבא דרמב"ם ילקה ב' ודלא כפי
מה שהבאנו לעיל מהמגלת אסתר - ע"כ קיצור דברי הגרי"ז.

אבל צ"ע בכהנ"ל דהנה הא דילפינן דבשר קדשים
אסור לאוכלן בטומאה ילפינן מהפסוק דמעשר. נשאר
ג"כ אליבא דמסקנא, ואליבא דכו"ע. דכל השקו"ט בגמ'
הוא רק על הפסוק דוהבשר אשר יגע לא יאכל אם
צריכין אותו לכל איסורין שבתורה. וע"פ כל הביאור הנ"ל
מהגרי"ז אם ילפינן מק"ו דמעשר, הדין צריך להיות דלוקה
על בשר כזו גם קודם שקרבו מתיריו. וכמבואר לעיל
בארוכה. וא"כ קשה על פסק הרמב"ם בהל' פסוהמ"ק פ"ח ה"ב
וז"ל אבל אם אכל קודם זריקה אינו לוקה אלא מכין אותו
מכת מרדות עכ"ל.

ולפי הביאור של הגרי"ז הנ"ל צ"ע דלמה לא ילקה
אפי' קודם זריקה מצד הלאו דילפינן מק"ו ממעשר. דנשאר
אליבא דאמת, ולכולי עלמא!

ועו"ק דלמה לא פסק הרמב"ם דלוקה ב' לאוויון על
אכילת בשר קדשים בטומאה. דהנה הפסוק ד"וכל בשר אשר יגע
לא יאכל" דמצרכין אותו לכל שאר איסורין שבתורה
הוא לא אליבא דהלכתא. דהנה הרמב"ם בפ"ח מהלכות
מאכא"ס הט"ו פסק כר' אבהו דילפינן מנבילה ולדידי' ל"צ
הפסוק דוהבשר אשר יגע לכל איסורין שבתורה - א"כ יש ב'

לאוין על אכילת בשר קדשים בטומאה ולפי החידוש מהגרי"ז הנ"ל הוה ב' שמות. ולמה לא אישתמיט להרמב"ם שיפסוק דלוקה על ב' לאוין גבי אכילת בשר קדשים בטומאה - ?

ועו"ק על דברי הגרי"ז הנ"ל דהנה הרמב"ם בספהמ"צ שרש ט' כשכותב באריכות בענין הנ"ל דהיכא דהשם הוי אחד, ויש שני אזהרות אין הכוונה שנלקה בשתים רק "תכלית הכפל לחזוק" מביא לזה דוגמא מהסוגיא דפסחים גבי אכילת בשר קדשים בטומאה דהוי תרי לאוי, ואינו לוקה רק א' - עיי"ש היטב. ולכאורה הר"י מפורש היפך ממש ממה שמבאר הגרי"ז דבסוגיין הוה דומה לפוטיטא דהוה ב' שמות - ולוקה שתים - וצ"ע.

עכ"פ הדרא קושיית הרמב"ן על הרמב"ם לדוכתל', דלמה מדמה הגמ' אכילת בשר קדשים בטומאה לפוטיטא. דהוי ארבע שמות, ואכילת בשר קדשים בטומאה הוי רק שם אחד ושני אזהרות. דאינו לוקה אלא אחת.

ולכאו' עפ"י שיטת הרמב"ם הו"ל להביא הסוגיא דב"מ נ"ט ע"ב. שהובא ברמב"ם שם, דהמאנה את הגר עובר בג' לאוין, ושם ג"כ הוי המוזתר אחד עם ג' לאוין דאינו לוקה לשל' הרמב"ם אלא אחת וצ"ב בכ"ז.

הת' מנחם מענדל כהן
- תלמיד בישיבה -

ט. בגליון העבר (ב - שע"ז) סעי' ל"ז, האריך הת' ע.ו. של' לבאר שיטת הרמב"ם הל' ק"ש פ"א ה"ט, גבי אדם שאיחר זמן ק"ש וכו' וביאר בזה דקדוק הל' בהלכה - שתלוי בגדר גברא וחפצא שבמצוה וכו', עיי"ש.

וכדאי לציון שכעין זה כבר האריך לבאר הרב יוסף אברהם שיחל' העלער, בקובץ הדרת מלך - א, וראה שביאר זה לעוד שיטות וכו', וחבל שלא ציון להנ"ל.

הת' יצחק שאנאוויטש
- תלמיד בישיבה -

י. כתב הרמב"ם פ"ח מהל' מאכ"א הט"ו וז"ל:
 "כל מקום שנ' בתורה לא תאכל לא תאכלו לא יאכלו לא
 יאכל א' איסור אכילה וא' איסוה"נ במשמע עד שיפרוט לך
 הכתוב כדרך שפרט לך בנבילה שנ' לגר וכו' או כחלב
 שנ' בו וכו' או עד שיתפרש בתושבע"פ וכו' עכ"ל. והנה
 מקור הדין הוא מסוגיא דפרק כל שעה (פסחים דף כ"א ע"ב)
 ובכ"מ דאיתא אמר חזקי' מנין לחמץ בפסח שאסור בהנאה
 שנ' לא יאכל חמץ לא יהא בו היתר אכילה וכו' ופליגא
 דר' אבהו דא"ר אבהו כ"מ שנ' לא יאכל לא תאכל לא תאכלו
 א' איסור אכילה וא' איסוה"נ במשמע וכו' ולכ' פסק
 הרמב"ם כר' אבהו (דלא כמו שפ' מהר"ם חלאווה
 (מובא בשיט"מ) לדף כ"ג ע"ב בדעת הר"ף ובטעמו.
 וכבר עמדו האחרונים דלכ' סותר עצמו דבפ"א ה"ב מהל'
 חו"מ כ' דחמץ בפסח אסור בהנאה מדכתי' לא יאכל לא יהא
 בו היתר אכילה, שהוא כחזקי', ואכ"מ). והנה בגמ' שם
 מובא עה"פ בנבילה לגר אשר בשעריך תתננה ואכלה או מכור
 לנכרי, דר"מ אומר א' זה וא' זה בין במכירה בין
 בנתינה ור"י אומר לדברים ככתבן, ור"י (שלשיטתו
 הפסוק בנבילה איצטריך לגופי' לדברים ככתבן) נפיק לי'
 איסוה"נ מהפסוק בטריפה לכלב תשליכון אותו - אותו
 אתה משליך לכלב ואי אתה משליך לכלב כל איסורים.
 ור"מ ממעט מאתו חולין שנשחטו בעזרה, ולכן לר"י,
 אליבא דר' אבהו, צ"ל בחולין שנשחטו בעזרה לאו
 דאורייתא, וכמבואר בגמ' כ"ג ע,ב דאיכא בינייהו דחזקי'
 ור"א חולין שנשחטו בעזרה לפי ר"י, וכמו שפ' רש"י שם.

ועפ"ז הק' בלח"מ על רמב"ם הנ"ל עמ"ש הכ"מ בפ"ב
 מהל' שחיטה ה"ג (ד"ה וכל השוחט) דלדעת הרמב"ם חולין
 שנשחטו בעזרה דאורייתא, הרי כנ"ל פסק הרמב"ם כר' אבהו,
 ובהל' ע"ז פ"י ה"ד פסק הרמב"ם כר"י דדברים ככתבן,
 דז"ל שם "ואסור ליתן להם מתנת חנם אבל נותן הוא לגר
 תושב וכו' או מכור לנכרי בלמכירה ולא בנתינה" עכ"ל,
 וא"כ דפסק כר' אבהו, והפסוק בנבילה איצטריך לדברים
 ככתבן כר"י א"כ צריך הפסוק דאותו למידרש דפסח ושוו
 הנסקל אסורין בהנאה וא"כ צ"ל דסובר דחולין שנשחטו
 בעזרה לאו דאורייתא כנז"ל, וא"כ איך כ' הכ"מ דסובר
 הרמב"ם דחולין שנשחטו בעזרה דאורייתא? עכ"ד וע"ש
 שמסיק דדעת הרמב"ם דחשב"ע לאו דאורייתא. (וצע"ק דסותר
 עצמו במ"ש בפ"ב מהל' שחיטה ה"א דהוא דאורייתא עי"ש
 בארוכה ואכ"מ).

ואולי י"ל דהנה בהא דמבואר בדף כ"ב ע"א "ואידך (ר"י דס"ל דברים ככתבן, צ"ל דסב"ל ד) חולין שנשחטו בעזרה לאו דאורייתא, פירש"י בד"ה חולין שנשב"ע "דאסורי בהנאה לאו דאורייתא" והיינו דמה דאמרנן דחשב"ע לאו דאורייתא הוא לא לענין גוף האיסור אלא לענין האיסוה"נ, וע"ש בתד"ה חולין דפליג עלי' ופי' חשב"ע, למ"ד לאו דאורייתא הפי' לגמרי לאו דאורייתא, ועפ"י אולי י"ל דכוונת הכס"מ הוא ע"ד פירש"י (דעכ"פ זה ברור לכו"ע לכ' דמה שמוכרח לדעת ר' אבהו אליבא דר"י הוא רק דחשב"ע אינם אסורים בהנאה מדאורייתא, וגם לדעת תוס' שס' לכ' מודה דאין שום הכרח לר"א אליבא דר"י דלאו דאורייתא לגמרי קאמרי ורק פליג על רש"י בפ"י הגמ'). וזה שכ' שלדעת הרמב"ם חולין שנשחטו בעזרה דאורייתא היינו גוף האיסור, והאיסוה"נ י"ל דמודה שפיר שהוא רק מדרבנן כדמוכרח ממה שפסק הרמב"ם כר"א וכו"י וכו"ל, דל"ל אתו.

ועפ"י יתיישבו לכ' דברי הכס"מ שם, דהנה הכס"מ שם רצה להוכיח דדעת הרמב"ם דחשב"ע אסורים מדאורייתא ממ"ש הרמב"ם בהל' אישות פ"ה ה"א "המקדש בדבר שהוא אסור בהנאה וכו' אינה מקודשת" דמדכתיב בסתם ולא חילק בין חשב"ע לשאר איסוה"נ משמע דסב"ל, דהוא מדאורייתא דאל"כ, אמאי אינה מקודשת, והק' עליו בלח"מ, הרי הרמב"ם עצמו הוסיף שם "ואפילו הי' אסור בהנאה מדבריהם כגון חמץ בשעה שישת כו' אינה מקודשת" וא"כ איך סבר הכס"מ להביא ראי' משם? אך עפ"י משנ"ת לכ' א"ש דהנה בנוגע לאיסוה"נ דרבנן דאינה מקודשת לכ' אי"מ (ע"ד שהק' בגמ' בכ"מ) דמי איכא מידי דמה"ת מקודשת ומדרבנן אינה מקודשת? והיינו דאף לאחר תי' הגמ' דס"ל דמקדש אדעתא דרבנן מקדש וכו' לכ' עדיין אי"מ דמ"מ למה להו לרבנן לפסול הקידושין שלו ולא די להו במה דאסרוהו בהנאה? [בסגנון אחר קצת הנה ידוע עכ"פ לכמה דעות (מצוות ו) איסורים דרבנן הם איסורי גברא ולא איסורי חפצא כמו בדאורייתא, וא"כ זה שהוא אסור בהנאה מדרבנן אי"ז מחייב שלא יהיו קידושו קידושין ולמה פסלו הרבנן הקידושין?]. ולכ' הביאור ע"פ פשטות דכיון דגזירת רבנן הוא מטעם האיסור דאורייתא והם (מטעם גזירה דסייג וכדומה) הוסיפו על האיסור דאורייתא וכיון דהאיסור דרבנן הוא מטעם האיסור דאורייתא מוכרח שהי' לזה אותם דינים כמו האיסור דאורייתא (וע"ד כל דתקון רבנן כעין דאורייתא) ולכן גזרו שגם באיסוה"נ מדרבנן אינה מקודשת והבן. (ועפ"י יתיישב דהנה עי' במל"מ הל' אישות שם שחוקר אם מותר בהנאה להאשה (כגון שהיא חולה וכדו') אי

מקודשת או לאו וחקר אם הקידושין אינן קידושין מפני שאינם שוה לו או מפני שאינם שוה לה, ולכ' אי"מ דמה נוגע זה דאינו שוה לה הרי מבואר דהטעם הוא לא משום דאינו שוה אלא משום דכל דמקדש אדעתא דרבנן מקדש (אך על' רש"י פסחים ז' ע"א ד"ה משש שעות ולמעלה שכ' תרי טעמים, מטעם כל דמקדש ומטעם הפקר ב"ד הפקר, וכבר הק' עליו האחרונים שם?) אך עפ"י הנ"ל מתבאר דמה דאיסוה"נ דרבנן אינה מקודשת הוא רק משום שהיל' כמו האיסור דאורייתא ולכן יש לה אותה גדרים כמו בדאורייתא והיינו דטעם מה דאינה קידושין הוא משום דאין שוה (מדרבנן) והבן ואכ"מ).

והנה כ"ז הוא דוקא באיסוה"נ מדרבנן שיש להם עיקר מה"ת דאז האיסור דרבנן הוא אטו האיסור דאורייתא (ואפילו בחמץ דרבנן ושעות דרבנן דפליגי בזה ודעת הכס"מ שם דחוששין לקידושיו, הרי"ז אטו האיסור דאורייתא) אבל איסור שמעיקר הוא איסור דרבנן י"ל דלא תיקנו שהמקדש בה לא יהא קידושיו קידושין. ועפ"י"ז מובן דאי נימא דחולין שנשחטו בעזרה הם לגמרי דרבנן א"כ הו"ל להרמב"ם לפרש דבחשב"ע מקודשת ומדלא כ"כ מוכרח שבעיקרו הוא מה"ת ומ"מ י"ל דהאיסוה"נ הוא מה שהוסיפו רבנן דאורייתא מעין דאורייתא וכמו שמוכרח שזהו שיטת הרמב"ם כנ"ל וא"ש ודו"ק.

הת' עקיבא וגנר
- תלמיד בליבה -

ח ס י ד ת

יא. א) בסה"מ תרמ"ו-נו"ן ע' קסג: "שמעתי מהרר"ש כו"כ".
אולי הכוונה לר' שמואל הלוי הורעוויטש, הנק' בשם ר' שמואל מאזינקער. - ראה לקו"ד ח"ד ע' תרפז ואילך, אגרות קודש אדמו"ר (מהוריל"צ) נ"ע ח"ג ע' שפה ואילך, ועוד.

ב) בסה"מ תרנ"ה-ו ע' שלה: "הנה ארז"ל בברכות ד' ל"ד הדיוט כורע באבות ובהודאה, כה"ג בראש כל ברכה וברכה, והמלך כיון שכרע שוב אינו זוקף, ופירש"י כל מי שהוא גדול ביותר צריך להראות יותר הכנעה. והמכוון

האמיתי הוא כי כולא קמ"ל כלא חשיב, וא"כ כל הקרוב יותר קמ"ל הוא יותר כל"ח. והמשל מענין הכוכבי' שנראים קטנים מהשמש אעפ"י שיש מהם שגדולים כמו השמש, אלא לפי שהם בגלגל השמים וקרובים יותר לאלקות הם בבחי' ביטול יותר, וע"כ מתראים קטנים מהשמש. וא"כ מלך ישראל שהוא קרוב לאלקות יותר מכל ישראל הוא באמת בטל במציאות ביותר, ולא כמו שנראה לכאור' מפרש"י ז"ל שרק מראה הכנעה יותר, וע"כ כיון שכרע שוב אינו זוקף".

בהשקפה ראשונה הי' אפ"ל שהכוונה ב"נראים קטנים מהשמש" הוא, שאיך שהכוכבים נראים לעינינו, הנה הם קטנים מהשמש.

אבל מהמשך הענין בהמאמר נראה יותר לומר הכוונה, שהכוכבים נראים לעיני עצמם שהם קטנים מהשמש (ויובן עפ"י מ"ש הרמב"ם בהיסוה"ת פ"ג ה"ט: כל הכוכבים והגלגלים כולם בעלי נפש ודעה והשכל הם כו' ומכירין את מי שאמר והי' העולם, כל אחד ואחד לפי גדלו ולפי מעלתו כו', וכשם שמכירין את הקב"ה כך מכירין את עצמן וכו'. עיי"ש).

הת' משה מנחם מענדל איידעלמאן

- תות"ל 770 -

פ ש ו ט ו של מקרא

יב. בפרשתינו בשלח יג, יט. ויקח משה את עצמות יוסף, צריך להבין למה רש"י אינו מפרש מה שקשה בפשוט הפסוקים, למה נכתב כאן שהרי מקומו לעיל בפ' בא יב, לז. ויטעו מרעמסס לסכות,

ראה במושב זקנים ובכלי יקר שעמדו ע"ז, אבל אינם מפרשים לפי פשוטו של מקרא 1.

הרב אהרן חיטריק

- תושב השכונה -

(1) אולי י"ל דמשה לקח עצמות יוסף לאחר שבאו בני"י לסוכות ואז הרי"ז מתאים לסדר הכתובים. המערכת

יג. בפרשתינו פרק יד, פסוק י"ט: ד"ה וילך מאחריהם.

על "בכל מקום הוא אומר מלאך ה' וכאן אומר ... וגו'" זה לא ברור לכן חמש למקרא איך נכנס כאן כל ההסבר הזה שבני ישראל היו נתונים בדין באותה שעה? גם לכאורה ה' יותר מתאים להביא את כל זה בד"ה בפני עצמו כגון מלאך אלקים?

והענין הוא: לרש"י קשה איך זה שמלאך אלקים (מדת הדין) הולך אחריהם ומגין עליהם, זאת אומרת שה' צריך להיות מלאך ה', לכן רש"י הוצרך להביא את כל האריכות הזאת ולהסביר לנו שישראל היו נתונים בדין וזה צריך להיות באותו ד"ה היות ובא להוסיף ביאור על הנ"ל.

אבל יש עוד להבין מה הטעם שבגללו היו נתונים בדין? 2.

ועוד צריך להבין, על עצם ההסבר ששם אלקים שייך למדת הדין, ולמה הוצרך רש"י לפרש את זה כאן היות והבן חמש למקרא כבר למד את זה בבראשית א, א ד"ה "ברא אלקים" ועוד יותר, לפני כן יש עוד כמה מקומות שבהם רש"י לא מביא את ההסבר על כך?

הת' יוסף מאטל מלובני
- תות"ל 885 -

יד. בפרשתינו פרק י"ד פסוק כא. רש"י בד"ה ברוח קדים עזה (מכילתא) ברוח קדים שהיא עזה שברוחות היא הרוח שהקב"ה נפרע בה מן הרשעים ... ומביא בהמשך לזה ראיות מד' פסוקים.

ויש להבין:

(א) מה נוגע לנו כאן שבזה נפרע מן הרשעים ואת"ל שעל"ז טבעו המצרים בים י"ל א) שעל"ז עברו גם ישראל את הים ב) המצרים לא נטבעו בים מהרוח אלא משלילת הרוח שחזר הים לקדמותו .

(2) אוא"ל ע"פ פש"מ על זה שאמרו לעיל (יד, יא) "המבלי אין קברים וגו'".
המערכת

(ב) מפני מה מביא פסוקים ובשביל איזה ראייה מביא זאת. ובהמשך רש"י בד"ה ויבקעו המים אומר רש"י וז"ל כל מים שבעולם. ולכאורה למה צריך לנס מיוחד שיבקע כל המים שבעולם ורש"י לא מפרש זה.

הת' מנחם מענדל הכהן פרידמן
- תלמיד בישיבה -

טו. בפרשתינו רש"י פרק ט"ו פסוק ה' בד"ה כמו אבן רש"י אומר ובמקום אחר צללו כעופרת ובמקום אחר יאכלמו כקש וכו'.

וצריך להבין דלכאורה הבן חמש למקרא לא למד הפסוקים שלאחרי זה, וא"כ מה קשה לבן חמש למקרא כאן שרש"י מפרש ובמקום אחר כו' הלא עדיין לא למד המקום אחר 3.

הת' מרדכי שיין
- תלמיד בישיבה -

טז. בפרשתינו בפרש"י ד"ה כי בא סוס פרעה (טו, יט): כאשר בא, עכ"ל.

צריך להבין:

רש"י מפרש רק תיבת "כי" שפירושו "כאשר".
ולמה העתיק תיבות: "בא סוס פרעה" מן הפסוק.

וגם למה חזר וכתב תיבת: "בא" בפירושו 4.

הרב וו. ראזענבלום
ועד"ז כתב הת' אלעזר צבי הכהן ווייספיש
והת' מנחם מענדל פרוס

(3) כמובא כמ"פ שרש"י לא מפרש קושיותו, והקושיא כאן היא איך כתוב "כמו אבן" שמשמע ששקעו מיד הלא לעיל (יד, כז) כתוב "ו**ינער** ה'" שמשמע שהיו מטורפין עולין ויורדין, וע"ז מפרש רש"י שהיו סוגים שונים וכו'.

(4) בפל' "כי בא" יש לפרשו בב' אופנים (א) כמו פרש"י

יז. בפרשתינו (טו, כ) מעתיק רש"י תיבות ותקח מרים הנביאה ומפרש היכן נתנבאה כשהיתה אחות אהרן כו' ד"א אחות אהרן כו'.

ובלקו"ש ח"א ע' 55 מק' למה מעתיק רש"י התיבות "ותקח מרים הנביאה" הרי התיבות המכריחות את פירושו הן: "אחות אהרן" (שבזה קשה "ולא אחות משה (בתמל'")) ו"א"כ ה"ל לו לרש"י להעתיק תיבות אלו ולא "ותקח מרים הנביאה".

ובהע' 9 ואפילו אם נאמר שהתיבה "הנביאה" שייכת להתירוץ שהיתה "הנביאה" כשהיתה אחות אהרן הרי לפי"ז ה"ל רש"י צריך להעתיק גם תיבות אלו ולא רק תיבות אלו. ועוד: תיבות "ותקח מרים" אין שייכות לפירושו ולמה מעתיקן.

ועיין בסעיף ג שם הביאור בזה.

והנה לכאו' ה"ל אפשר לומר שהתיבות "ותקח מרים" אינם חלק מהד"ה כ"א שניכס להד"ה שלפני"ז דהנה לפני"ז בפסוק יט מעתיק רש"י תיבות כי בא סוס פרעה ומפרש כאשר בא ולכאו' אינו מובן למה מעתיק בהד"ה תיבות "סוס פרעה" הרי אינו מפרש כי אם תיבות כי בא ועוד שגם תיבת בא לא ה"ל לו להעתיק לא בהד"ה ולא בהפירוש כ"א ה"ל לו לכתוב "כי כאשר" ותו לא.

אמנם בשפתי חכמים פירש דה"ק מפני שבא סוס פרעה לפיכך ותקח מרים ובאמת כך פרש"י בגיטין דף (צ.) "מפני שבא סוס פרעה וגו' לפיכך ותקח מרים" ולפי"ז תיבות ותקח מרים נמשך אדלעיל.

ואע"פ שלפי"ז העיקר חסר מן הספר אמנם באמת נוסח דפוס הראשון כך הוא. כי בא סוס פרעה כאשר בא סוס פרעה ותקח מרים וגו' היינו דנמשך אדלעיל ואח"ז מתחיל דיבור חדש הנביאה היכן נתנבאה.

מל' כאשר. ב) מל' "מאחר שבא" שהוא נתינת טעם על אמירת השירה (ועי' ברמב"ן) ומכריח רש"י מהמלים "כי בא סוס פרעה" שאין לפ' כפל' הב' שזהו נתינת טעם דא"כ ה"ל לו לומר "כי השיב ה' עליהם וגו'" וכדו', משא"כ לפרש"י מובן שמשה אמר שיכה כאשר בא סוס פרעה או י"ל דאם פי' "כי" הוא נתינת טעם למה אומר "סוס פרעה", משא"כ אם זה לא נתינת טעם מובן שנקט הלשון דלעיל. המערכת

ולפלי"ז אפשר לפרש בפשטות שקושית רש"י ה' היכן נתנבאה וע"ז תירץ כשהיתה אחות אהרן שבזה מתרץ בדרך אגב גם למה כתוב כאן אחות אהרן ולכן כתב ד"א אחות אהרן לפי שהדבר אחר מתרץ כך את הקושי' של אחות אהרן ואינו מפרש תיבות הנביאה.

הת' יוסף יצחק קעלער
- תות"ל 770 -

יה. בפירש"י ד"ה אם שמוע תשמע (טו, כו): זו קבלה שיקבלו עליהם, עכ"ל.

וצריך להבין:

למה אין רש"י מפרש הכפל לשון: "שמוע תשמע" 5. ועל דרך שמפרש בפרשת עקב בד"ה והי' אם שמוע תשמעו (יא, יג) וז"ל: אם תשמע בישן תשמע בחדש, עכ"ל.

וכן על דרך זה מפרש במכילתא בפרשתינו וז"ל ... מכאן אמרו שמע אדם מצוה אחת משמיעין לו מצות הרבה, עכ"ל.

הרב וו. ראזענבלום
- תושב השכונה -

יט. בפרשתינו פט"ו פסוק כ"ו. מפרש רש"י בד"ה "לא אשים עליך ואם אשים הרי הוא כלא הושמתה כי אני ה' רופאך זהו מדרשו ולפי פשוטו כי אני ה' רופאך מלמדך תורה ומצות למען תנצל מהם כרופא הזה האומר לאדם אל תאכל דברים שמחזירים אותך לידי חולי וזוהי איזון מצות וכן הוא אומר רפאות תהי לבשרך" וצ"ל מדוע רש"י מפרש קודם לפי מדרשו ואה"כ לפי פשוטו.

ואולי י"ל בזה ע"פ ביאור כ"ק אדמו"ר שליט"א מש"פ וארא ש.ז. בענין כעין זה שרש"י מקדים את מדרשו לפני פשוטו (וראה הנחה בלה"ק סי"ז) - שהפירוש ד"מדרשו"

(5) י"ל (לחדודי עכ"פ) שרש"י כן מפרש כפל הלשון באמרו זו "קבלה" (שמוע) "שיקבלו" (תשמע) עליהם. המערכת

מתייחס לתוכן כללות הענין, ואילו הפירוש ד"פשוטו"מתייחס לתוכן הפרטי דפסוק זה, ולכן לא מסתפק רש"י בפירוש ד"פשוטו" - מכיון שכללות הענין מכריח לפרש את הפירוש ד"מדרשו". עכ"ל.

דהנה הפסוק הזה "ויאמר אם שמוע תשמע לקול הוי' והישר בעיניו תעשה והאזנת למצוותיו ושמת כל חוקיו כל המחלה אשר שמת במצרים לא אשים עליך כי אני ה' רופאיך" - הרי"ז בא בהמשך לענין שבנ"י לא מצאו מים וילונו על משה וכו'. ואחרי שרש"י מפרש את הלשונות שמוע תשמע. תעשה, והאזנת, מפרש את סיום הפסוק כל המחלה אשר שמת במצרים לא אשים עליך כי אני ה' רופאיך תחילה כל הענין בכללות שאם אשים כאילו לא הושמה. כמו במים המרים שניסה את העם ואפי' שלא הגיע להם שהרי לא נמלכו במשה בלשון יפה ובכ"ז הקב"ה המתיקם. ורק אח"כ מסביר את הענין הפרטי דלא אשים עליך כי אני ה' רופאיך מלמדך תומ"צ וכו' כרופא שאומר לאדם לגבי מאכלים.

התמימים:

אליעזר צבי הכהן ווייספיש

מנחם מענדל פרוס

- תות"ל 770 -

כ. בפירש"י בד"ה ושבעים תמרים (טו, כז): כנגד שבעים זקנים, עכ"ל.

צריך עיון קצת, שהמספר של שבעים בנוגע לזקנים נזכר רק בפרשת בהעלותך בפסוק (יא, טז): ...אספה לי שבעים איש וגו'.

ולפי רש"י מוכרחים לומר שגם הזקנים הראשונים (עיין בפרש"י פרשת בהעלותך ד"ה ואספה לי (יא, טז)), היו גם כן במספר של שבעים.

ועיין בפרשת בהעלותך בפירש"י ד"ה והמה בכתובים (יא, כו) שרש"י מפרש החשבון של שבעים שזה מפני שלכל שבט היו ששה זקנים ולשני שבטים היו רק חמשה זקנים. ושזה הי' על פי גורל.

ולכאורה ה' לו לרש"י לפרש זה כאן. שלאחר שרש"י
מזכיר המנין של שבעים, ישאל הבן חמש למקרא (ועכ"פ בן
חמש ממולה) מהו החשבון של שבעים ואיך יתאים חשבון זה עם
ל"ב שבטים.

הרב וו. ראזענבלום
- תושב השכונה -

רשימת ביאורי כ"ק אדמו"ר שליט"א בפירש"י דפ' יתרו

<u>פרק ופסוק</u>	<u>ד"ה</u>	<u>נת' בהתוועדות</u>
יח, א	וישמע יתרו.	יתרו תשכ"ה
יח, כז	וילך לו אל ארצו.	יתרו תשל"ג
שם	למה אין רש"י מפרש מדוע שילח משה רבינו את יתרו.	יתרו תשל"ג
יט, ב	ויחן שם ישראל.	יתרו. (תרומה) תשמ"א 1
יט, ג	כה תאמר.	יתרו תשמ"ה
שם	לכית יעקב.	יתרו תשמ"ה
שם	ותגיד לבני ישראל.	יתרו תשמ"ה

	ואתם תהיו לי ממלכת כהנים.	יט, ו
במדבר תשכ"ו 2		
לתרו. משפטים תשמ"א	אלה הדברים.	שם
	וירד ה' על הר סיני.	יט, כ
לתרו. משפטים תשל"ז 3		
	וידבר אלקים את כל הדברים האלה.	כ, א
לתרו תשד"מ		
	אשר הוצאתיך מארץ מצרים. נוצר חסד.	כ, ב
לתרו תש"ל 4 לתרו תשמ"א		כ, ו
	זכור.	כ, ח
וילך תשכ"ט		
לתרו. משפטים תשד"מ	וכל העם רואים.	כ, טו
	כי מן השמים דברתי.	כ, יט
לתרו. משפטים תשל"ז 6		
משפטים תשכ"ח	אלקי כסף.	כ,
	ואלקי זהב,	שם
משפטים תשכ"ח		
משפטים תשכ"ז 7	ואם מזבח אבנים.	כ, כב

יתרותשכ"ה	ולא תעלה במעלות.	כ,כג
יתרו תשכ"ה 8	אשר לא תגלה ערותך.	שם

(1 כא 108-100. 2) יח 20-27. 3) טז 223-230. 4) יתרו תשמ"ו. 5) יד 136 הערה 14. יב. 104-105. 6) טז 225-230. 7) יא 108-99. 8) כא 119-124.

הרב יוסף יצחק שגלוב
- תושב השכונה -

ש ו נ ו ת

כא. א. בענין תפילת ישראל "עד מתי", יש להעיר ממ"ש בספר מהרי"ל סוף הל' עש"ת וז"ל: ובא לציון גואל וגו' שנתפלל אל ה' למהר הגאולה וע"ז אמר קרא הנסתרות לה' אלוקינו ר"ל הקיצים הם נסתרות עם הש"ת שאין אדם יודע מתי קץ הגאולה, והנגלות לנו פי' מ"מ הקיצים גלויים לנו. ר"ל שנהי' מתפללים בעדם ונעסוק בתורה ובמע"ט למען ימהרם ברחמי: כמו שמסיים הקרא לעשות את כל דברי התורה הזאת עכ"ל.

כב. ב. בענין "בית חב"ד" מובא בלקו"ש מקור בנגלה על מאמר אדמו"ר הצ"צ "מאך דא א"י" מהמאירי בכתובות. וראה לקו"ש חלק י"ח ע' 404 בשולי הגליון להערה 48.

ויש להעיר ע"ז ממ"ש השל"ה הקדוש דף עט, ב בעניני תפילה וקריאה בס"ת. והוא דאיתא בברכות דף ח, א, שרבי יוחנן תמה איך יש אנשים שמאריכים ימים בכבל, והלא כתיב למען ירבו גו' על האדמה אבל בחו"ל לא, וענו לו דמקדמי וחשוכי לבי כנישתא ולכן אהני לי' להאריך ימים. ומקשה ע"ז השל"ה (בהג"ה שם) דמה תירץ הלא סוף סוף (מהפסוק משמע דבארץ דוקא. ומתרץ עפ"י

מאמרז"ל שעתידים בתי כנסיות שבחז"ל להקבע בא"י כו'
"נמצא שהעומד בבית הכנסת כעומד בארץ ישראל".

הרב אהרן (בר"צ) חיטריק
- תושב השכונה -

כג. כג טבת - "באנחות לבד לא נושע. האנחה היא רק כפת
המנעול לפתוח את הלב ולפקוח את העינים שלא לשבת בחבוק
ידיים רק לסדר עבודה ופועל . . הרבצת התורה". . .

הלב . . העינים: ראה שלח טו, לט. ירושלמי ברכות
א,ה: תרין סרסורין כו' עינא וליבא ומרובה מדה טובה כו'.

חיבוק ידיים: ראה משלי וא"ו, יו"ד.

עבודה ופועל: ההפרש ביניהם - ראה לקו"ש חכ"א, ע'
53. הרבצת התורה: ראה ב"מ פה, ב: תורה ריבצת. נת' בשיחת
יב תמוז, תשל"ב.

לכללות התוכן דהפתגם יש להעיר משיעור תהלים דיום
זה (קט, לא): כי יעמוד לימין אביון להושיע משופטי נפשו.
(מתאים לענין של "אנחה" שמתבטא אצל אביון כו').

כד טבת - "הסתלקות אדמו"ר הזקן בכפר פיענא...". יש
להעיר (ע"ד הרמז) שמספר הגימט' של תיבות אלו (במספר
קטן) ביחד עם מספר האותיות וחמשה הכולללים עולה בגימט'
130 מתאים למספר השנים משנת תקע"ג-תש"ג (130).

"וואס האט דער זיידע געוואלט מיט דרכי החסידות . .
אז אלע חסידים זאלען זיין ווי איין משפחה" - ראה הפתגם
ל"ט כסלו: וחיזוק דרכי החסידים באהבת רעים".

כח טבת - "בספר החקירה (דרך אמונה) להצ"צ הנדפס -
חסרים הרבה הגהות הצ"צ חברו ביחס עם נסיעותיו לפטרבורג,
ששם היל' צריך לענות על כמה שאלות בענינים אלו".

חקירה: ראה שיעור תהלים דיום זה (קלט, א): ה'
חקרתני ותדע גו'.

פטרבורג: ראה שיעור תניא דיום זה (בשנה פשוטה):
גלו לאדום שכינה עמהם.

לכללות התוכן יש להעיר מתורה אור פרשתנו (וארא)
נז, טור א' (בסיומו).

כט טבת - "אנן פועלי דיממא אנן, יום הוא אור" -
ראה שיעור תהלים (דיום שלפנ"ז קלט, ט), וברשימות הצ"צ
עה"פ (אות ה-ו): כל יום הוא בחי' אור ועיל"ש בארוכה.

כו טבת - "ותכניע - לנגד קליפת נוגה שצריכה
הכנעה ויש בה בירור" - ראה שיעור תהלים דיום זה (קיט,
קכב): אל יעשקוני זדים.

הרב מיכאל אהרן זעליגזאן
- ר"מ במתיבתא -

* * * * *
* * * *
* * *
* *
*

ל ז כ ו ת

הילד **יוסף יצחק** שיחיו
לאורך ימים ושנים טובות
נולד ביום ו' טבת ה'תשמ"ז

ולזכות אחיו ואחיותיו
מרדכי, ברכה, שיינא שרה, חנה, אסתר,
דוד, אהרן, חיים, שמעון שיחיו

☆

נדפס ע"י הוריהם
הרה"ח ר' אליהו וזוגתו מרת **מינדל** שיחיו

ש י י ן